

А П Ъ С Н Ы

Аеспубликатә ҳаынтқарратә усқарта «Апснымедиа»

2023 ш. март 30 № 14-15 (21.442)

Аешьареи аиқызарей рымқала

Аахыт-Уацстэылан – Ацсны акультура амшқәа

Мшацымза 4 инаркны 7 акынза Аахыт-Уацстэыла имқақы-сраны икоуп Ацсны акультура Амшқәа. Цхинвал ақалақ ағы ағар ртеатри, жәлар рыкәашареи рышәахәареи ахәынтқарратә ансамбли ықәгылараны икоуп.

Ацсны акультура Аминистрра апресс-мацзура иқанацо адыр-рақәа рыла, Ацсны акультура

Амшқәа раартра иазку аныхәатә усмқаггәтәкәа хацырхкоит мшацымза 5 рзы. К. Л. Хетагуров ихъз зху Ахәынтқарратә драматә театр акны ахәацшәа идыр-бахоит Ацсны ахәынтқарратә ағар ртеатр инанагзо Ацсны жәлар рышәкәышәы Шьало-диа Ацынцъал иажәабжықәа рмотивқәа рыла иқәыргылоу

аспектақь «Аибашьра ахымш рены». Мшацымза 6 рзы Ацсны зәацсәтәыз жәлар рыкәашареи рышәахәареи Рхәынтқарратә ансамбли ацсуа естрада артистцәеи рыкәгыларә азгәацоуп.

«Ари хәтрадициакәа, хцоурых, хкультура азнагаразы зейгәакам лшароуп. Хара ааганктәи акультуратә усмқаггәтәкәа ралыршаразы хәикәшахәтхәан, абар сынтәа уи зеггы анагзара хгәы ицоуп. Мшацымза 4-7 рзы Ацсны акультура Амшқәа мқацаагоит, анафс тәк хәсабала Ацсны имқақысуеит Аахыт-Уацстэыла акультура Амшқәа», – хәа иазгәеитәит Ацсны акультура аминистр

Даур Ақәба иара убас аиашьаратә республикақәа рыбьыра акультуратә еимадарқәа рыртбаарақы акультура Амшқәа ртәкы инатшыны иазгәеитәит.

Сергей Лавров ианашьоуп «Ахъз-Ацша» аорден I ақазара

Ацсны Ахада Аслан Бжәниа «Ахъз-Ацша» аорден I ақазара ианеишәеит Урыстәылатәи Афе-дерация адәныкәтәи аусқәа рми-нистр Сергей Лавров.

«Ацсны Ахәынтқарра ахып-шымра азхәтәра аус акны, Ацсни Урыстәылеи рхәынтқар-

рабьаратә еизықазашьақәа рыргәгәареи рырфеиареи ргана-хьала хәтәла илагаламтә ду азы Лавров Сергей Виктор-ица ианашьазаит «Ахъз-Ацша» аорден I ақазара», – иазгәацоуп 2023 шықәса март 21 азы ахәынтқарра Ахада инапы тцәишәыз Аусцқәағы.

Аибашьы иажәа

«Уажәшьтан санаауа Акәака шәызгоит»

«Уажәшьтан санаауа Акәака шәызгоит ихәан, ифәинеишеит. Сыб-ла дхыпшылазомызт, ажәыларә дцараны дьқан, аха уи ашәартара ацзам хәа агәра сиргон», – абас лажәа хәцлыркит Ацынцъәылатә еибашьра марттәи ажәыларәан итахаз, абаоқатәра хәракы злаз, атеатр пьсыс изхаз, гәыла-пъсыла амәц азыуаз Руслан Лагәлаа ипшәмапхәыс Наира Сабекиа-пъха.

Ускантәи аамтазы Руслан иды-руан дахьцоз ажәыларә акынтәи дхынымхәыр шалшоз. Наира лакәзар, ацәалашәара лоуит ари реипыларә шцыхәтәантәихоз азы. «Ажәа пшзакәа рхәара ма-риоуп, аха, апшәтазарақы ус икам, дандәыкәлатцәкьа умқан уршьуеит хәа саабыаццәыцәит. Иара, шықәсыкыгы зхымтцыцыз хәцкәын хәычы даашьтхын, сара шьырыгы, абри иапхьака ипшәтазара бзиахоит ихәан дын-дәылтцит дымхәпшкәа», – лхәеит Наира лылагырз хәкәкәало.

Апсны аба хәымга дақәлаанза Руслан Лагәлаа, ишырхәо еипш, аныхәаф ихы идиныхәало дьқан. Атаацәара ду иалтцыз, Арасазыхь акыта иаазаз аргыс абьжәратә ашкол даналга ашьтахь, ицара иацитцоит иреихәу аццарауртәф, афилологиятә факультет акны. Аррамацтура ихигоит. Убри иначы-дангы ипшәеипш бзиа иибоз атеатр акны иказара ааирпшуан. Иара убасгы, ускантәи аамтазы «Апсныргыларә» ағар адрьп-хьалон, анафсан ауадақәа рытаразы. Руслан абракагы аус иуан. Зыпшәтазара еилазтаз Наиреи иареи ираазон хөык ах-шара. Аитцыбза пшшымз ракәын ихытцүаз аибашьра ианалагз.

Апсны аибашьра ишаләгаз захаз Руслан итаацәа ркны дныдгылары Наира илеихәеит ашәартара бәбәа шыкоу, ахәыцкәагы ларгы рдоку-менткәа еизганы ирхианы илымазарц, дара усқан ин-хон Ахабла фыц акны, рыфны апшәуа рыфны хәа иашьтан. Ус анакәха, аба хәымга зеггы

рапхьаза дахьнеиуаз аонқәа ируакын.

Руслан данцоз агәыла пхәыс лкны дныдгылары длыхәеит, уигы ахәычы пшзакәа лым-ан, шәара цьаракыр шәцозар сыпшәмапхәысгы схәыцкәагы нышәмыжын хәа. Арт амшқәа лгәаларшәо, Наира илхәоит аибашьра ианалагз амш аены лхәыцкәа злеитәлқшаз мацәкәак аашьтхны агәыла пхәысы ла-рей рыфны шаанрыжыыз. Ауах урт пхьеит Ахабла фыц инацәы-харамкәа онык акны. Уака дара реипш зхәыцкәа зманы ине-из ахәсақәагы ықан. Ари ацх лгәаларшәо Наира иазгәалтцит Апсны ахьчара иазгылаз, аибашьрафы итахаз Лолита Бәынцъиа-пъха лабьар лыманы аухантәарак афны дақәшо ахәыцкәеи ахәсеи шылыхьчоз.

Ацх цәгыпшышыла ирхырге-ит. Ацәылашара адәы ианаакәлоз аламталазы пхәыс бырк даит «ирласны шәеидышәкыл, Ахабла фыц акны инхо ахәсеи ахәыцкәеи абырцәеи зеггы Акәа алтра иацәуп», – хәа. Иқалтагәышөыз

(Алгарта 2-тәи ад.)

Апсны Жәлар Рейзара акны

Мышқәак рапхьа имқақысит Апсны Жәлар Рейзара изаамтәнитәу аилатәара. Амш аусхәапштә акны иқәгылан 17 зцаара. Урт рахынтә 5 зцаарак аанкылан, анафстәи аилатәарақы азыхынхәразы.

Апсны Жәлар Рейзара аилатә-арақы ашбатәи ацыхә-тәантәи апхьарала ирыдыр-кылеит азақәанапроект «Афинанстә қыра (лизинг) азы». Иара убасгы Апсны атуристтә усхк азы азцаара актәи апхьа-рала ирыдыркылеит. Уи инақәыр-шәаны абьжәратәи мамзар-гы иреихәуи аццарауртәкәа рқы ацара зцо аекскурсияқәа рымқаггәра азин рымоуп.

Жәлар Рейзара адепутатцәа аитәкрақәа алагаланы актәи апхьарала ирыдыркылеит ақәцара Апсны Ахәынтқарра Амилаттә банк азы. Уи инақәыр-шәаны Амилаттә банк ахантәафис дкәларц алшоит Апсны атәылауаф. Иара убасгы аэкономика аганәхь ала иреихәу аццарауртә далга-хьазар ауп. Анафсан уи апхьашәа имазар ауп абанк аусурақы, мам-заргы абанктә аудит аицәаразы 3 шықәса иреитамкәа. Ахәынт-қарра Ахада, уи иахытцүаф, Апсыза-министр, Жәлар Рейзара Аиҳабы Амилаттә банк аналпхәы дрыуазар ауам.

Апсны Ахада Иусбарта акынтәи Жәлар Рейзара ашкәа инашьтыз амқәатә ныкәараан админист-ративтә зинеилагаркәа рзы атакпхьықәра арбәжәара иадхәалоу азақәангьцаратә актәкәа аитәкрақәа рылагалан. Арыжәтә цьбара ыжәны апшкы зку амашьынарныкәцацәа уажәштарнахыс ари азақәан инақәыршәаны 30 нызкь маат ахарапса ршәалоит. Уи анафсангы, амашьынарныкәаразы аршахәтә рымххоит шықәсыбжак. Ари азақәанапроект актәи апхьараан иарбан ахарапса 48 нызкь маат. Аха, Жәлар Рейзара адепутатцәа ирызцәыртыз акыр агәаанагарақәа хәсаб рзуны, ахарапса еицәтәын. Ари азцаара алацәажәараан

ргәаанагарақәа рхәеит азәымкәа-фыцымкәа адепутатцәа.

Жәлар Рейзара адепутат Бес-лан Емрыхәба иазгәеитәит ари азцаара Апсны аонудка даараза ихәдоу зцаараны дшәаапшшуа. Уи ихәеит арыжәтә цьбара ыжәны амашьына апшкы зку рхара-ла итахоит хәар, зыхдырра мачу ирыхьаны таацәала ауаапсыра амқәкәа ркны амашьыр иақәшоит, ахәыцкәа уафьыжаны ианхоит, убри азы ихалшо зеггы кахцар ауп», – ихәеит адепутат. Иара убасгы уи иазгәеитәит 30 нызкь ахарапса шмачишө. «Сара истахын 48 нызкь маат ркны аан-гыларә», – ихәоит уи.

Шамахамзар адепутатцәа зеггы ари азцаарақы еиқәшахәтын. Аха абракагы иаццәуан азцаара абри азақәан адкыларә ашьтахь азинхьафцәа ацаргыша ргалар алшоит хәа. Жәлар Рейзарақы илазгәәтаз ала, уи ианагазом иахьа хусбартақәа ркны аус зуа зеггы рмацтура иакәымла рхы иадырхәоит хәа. Насгы иазгәәтан, азинхьафцәагы ацхыраара шыртаху, ари аус

акны зеггы хәидгылар шакәу.

Адепутатцәа ргәаанагарала, ари Азақәан аусушәа ашықәс аонудка иднарбоит, анафсан иацкәлапшлатәуп, алтшәақәа гәаталатәуп. Жәлар Рейзарақы иазаатгылеит ихәбаты астати-стика излахнарбо ала, амчыбж аонудка ишааныркыло 150-180 фык инарзынапшшуа ижәны апшкы зку ауаапсыра. Жәлар Рейзара адепутатцәа агәаанагара рымоуп, ишәкәырбәбәоу ахарапса мацк атагылазашьа иацхраап хәа.

Жәлар Рейзара аилатәарақы Ад-леиба имқаду акны икоу Акәатәи апшкыратә наплакы ахәтәтәези адгыларә артеит. Адепутат Вахтанг Гәаланзиа иазгәеитәит ари анапла-кы акны аус шыруа цьынцьуаа, иара убасгы цьынцьылатә еибашьра аветеранцәа. Анапла-кы иахьа уажәраанза аус ауан аренда хәсабла. Уажәштарнахыс азақәан ишахәо инақәыршәаны, ауснагзатәкәа зеггы ирыкәныкәаны, анаплакы аренда измаз ахәтә-тәрахы аиагара ртахуп.

Апсны Жәлар Рейзара аилатәарақы ирзаатгылан егырт азцаарақәагы.

Ш. ТОРЧУА

Март 27 – атеатр Адунеизегьтэи Амш

Атеатр Адунеизегьтэи амш – атеатр аусуоцэа зегьы ринтернационалтэ занааттэ ныхэа ауп, адунеи зегьы афы есышыкэса иазгэартоит март 27 азы. Ари ахтыс традициала зегьы ирзеицшу девизк амоуп: «Атеатр ажэлэркэа реилибакаареи атынчра аргэгэареи рхархэагак ахасабала».

Аныхэа азгэартоит арежиссиорцэа, адраматургцэа, актиорцэа атеатртэ критикцэа. Иара убас адныхээларакэа рыдыркылоит айбытацэа, арлашацэа, абжы арежиссиорцэа, асахьатыхцэа, адекораторцэа ухэа егыртгы.

Атеатртэ кэара абзибацэа рзы атеатр амшгы ныхэатцэа, избанзар убри амш акынза иахдырпоит агэиргэаратэ усмөаггэатэа, еиуеицшым атеатртэ фестивалкэа, театрэкк ракэзар, абри амш аены рэазыршэоит

аспектакль фыцкэа дырбара. Хэынтқаррафы аус руеит атеатрқэа пшыба: С.Чанба ихьз зху Ацсуа хэынтқарратэ драматэ театр, Ф.Искандер ихьз зху адрама Ахэынтқарратэ аурыстэ театр, Ацсуа ахэынтқарратэ афэртэ театр, Шэ.Пачалиа ихьз зху акомедиа Ткэарчалтэи ахэынтқарратэ театр. Абри амш аламталазы Ацсны акультура аминистр Даур Ақаба атеатр аусуоцэа иридиныхэалеит Адунеизегьтэи рымш. Ахэтакахыала, уака иазгэауоп: «Акыр иапсоу афыцэа, гык-цсык

ала ицхэа ишэдысныхэалоит шэзанааттэ ныхэа – атеатр Адунеизегьтэи амш!. Ари аусуоцэа рымацара ракэымкэа, атеатртэ кэара абзибацэагы ирныхэоуп. Ацсны урт рхыцхэазара есышыкэса иацлоит.

Ацсны беиоуп атеатртэ традициакэа рыла. Хэра ихэмоуп арфеиаратэ кэфеиара шыахэкаа рымөа ианысхыоу, зыхьз-зыцша гахыоу атеатртэ коллективкэа. Урт ихэа инартбааны еицырдыруеит хэцсадгыл акны мацара акэымкэа, уи антыцгы.

Ацсуа театртэ кэара анцэирцыз инаркны еицагылахеит аусуоцэа дукаа рабицаракэа мацымкэа. Урт хэызмазам алагаламта кэарцеит хтеатртэ кэара ашыакегылареи арфеиареи рганахыала. Изнылаз амөа, иалыркызы аус ашка азфлымхэра ду аадырпшеит абицара фэ.

Апоезия амш азгэаған

Ацснытэи ахэынтқарратэ университет акны иазгэатан апоезия Адунеизегьтэи Амш.

Март 21 рзы атэылакэа жэпакрыкны иазгэарто апоезия амш ашэкэыцэа Реидгыла абзурала Ацсны иазгэартоит 2011 ш. раахыс. Аусмөаггэатэ иекаан сынтэа Ацсны ашэкэыцэа Реидгыла 90 шыкэса ахыцтра иазку аиубилеит усмөаггэатэа рхэаакэа иртагзаны. Ашэкэыцэа Реидгыла акнытэ инеган алитературатэцэсаараныцшуа афотосахыкэа рыла еицекааз ацэыргакэатэ. Аныхэа амөаггэара иалахэын ААУ арцацэа, В.П. Анкэаб ихьз зху ацсуа-адыга филология Ацентр акны иапцоу алитература-рфеиаратэ еилазаара «Ацэыкэбар» еиднакыло астудентцэа, алитература иазфлымхэу афэр.

Ахэылпаз аартуа, афилологиятэ факультет адекан, афилологиятэ цэарадырракэа ркандидат, адоцент Батал Хэагышы еизаз зегьы апоезия Амш рыдиныхэалеит. Иазгэеицеит, апоезия енак мацара азаатгыларакэа акэымкэа, есычыны ауафы ишыа-ида иалоу, зыда цсыхэа имам акакэны икэзар шакэнагоу. Насгыны ихымцэдатау акэны дахцэажэеит, ари амш аены апоезия ахэаакэа

рыртбааразы аөра знапы алаку афэр рөымтэ фыцкэа шцэыргалатэу, уажэынахысгы ашэкэыцэаеи афэри русеицура ишацтэу.

Ацсны ашэкэыцэа Реидгыла ахантэафы Вахтанг Ацхэазоу икэгыларакны дазаатгылеит, арфеиаратэ еилазаареи, ацсуа литературеи, апериодикатэ кыцхы рышыакегылареи рыфеиареи рцоурых, изнысыз амөа инамаданы хэамтазтэи атагылазаашыа. Ашэкэыцэа азэырөи хэцсуа интеллигенция рхатарнацэеи заазэхыоу, адырракэа ирахтынроу Ацснытэи ахэынтқарратэ университет арцацэа рфабаа ахэшыра бзиа итеит. «Ацснытэи ахэынтқарратэ университет арцацэа шэоуп хэар знапы иану. Итэбуп хэа шэахэоит шэымчи, шэылшеи, шэдырреи еицагыло абицаракэа иахырмажэдо азы», – ихэеит иара.

В.П. Анкэаб ихьз зху ацсуа-адыга филология Ацентр аицэабы, ацсуа литература акафедра арцацэа еицэабы Ахра Анкэаб дахцэажэеит, апоезия иазаапсо ацсуа шэкэыцэаеи алитературатэацэаеи рлагала.

Апоезия аныхэа иалагзаны изырган ацсуа сахьаркыратэ литераттура аклассикцэа Кыазым

Агэмаи («Иалкаау»), Никэала Хэшыгы («Ацсуара ашыацэа») фыц итыжыу рышэкэа.

Ацсуа поезия аклассикцэа ражэеинраалакэа реицш, рхатэы жэеинраалакэа ирыцхэеит апоетцэа Анатоли Лагэлаа, Гэында Кэыцниа, Гэында Сақания, насгы апоет, ажурналист, ацсуа бызшэа акафедра арцацэа еицэабы, ААУ аинформациеи амедиакоммуникациеи рыкэша анапхэафы, агэзет «Ацсуа университет» аредактор хада Алхас Чхамалиа. Аклассикцэа ражэеинраалакэа исахьаркны ирыцхэеит иара убас «Ацэыкэбар» еиднакыло астудентцэа: Сабид Агрба, Неонелла Хэараниа, Ариана Адлеиба, Алиса Сақания, Елана Чхеизе, Денис Кокоскэриа.

Апоезия аныхэа лхыалалыркэит Карачы-Черкэестэыла жэлэрпоет Лариса Шэбыхэа. Уи лыкэгыларэан аныхэа рыдныхэалауа дрыцхэеит лхатэы жэеинраалакэа.

Ацсны ашэкэыцэа Реидгыла ахэзала афилологиятэ факультет хэамтэс иатан атыхэтантэи ашыкэскаа рзы итыжыу ацсуа шэкэыцэа азэырөи рышэкэа.

В. АЖЭАНБА

Аңсабарей ауааи

Агыгшэыг аңхаста карымцарц азы

Апсны Аминистрцэа Реилазаара иаднакылаз аусдта инакэыршэаны хэажэкыра 1 инаркны рашэарамза 1 азынза ашэарыцацэа абгакэеи, абгалацкэеи, абгахэыцкэеи рышырэзы иреишэарыцоит. Ихэацырку ауснагзатэ иабзоураны шэи хынөажэи жэаба хы инарыцны агыгшэыг ршыхэеит. Ихэафсыз агыгшэыра мшкэа рзы Очамчыра араион акны еицекаан зымехак тэааз ашэарыцара.

Аңхаста бэбэа кэзцо агыгшэыг рхыгыхэазара агыркыра, мамзаргы атышэныртэалара азцаара цэырцижытэи акыр шыкэса цуеит. Аибашыра ашытахытэи ашыкэскаа зегьы рыөнүцка ари азцаара акырынтэ иалацэажэахэеит, айбэтарэзы икэататэу амөакеагы алыркаахэеит, аусуракэагы хацдыркхэеит, аха атагылазаашыа шыацанкыла агысахра ус имариам.

Аинылара иафэу абнаршэыракэа рфы зыфеиара хылапшыра амам агыгшэыг рхыгыхэазара акыр ирацэахеит. Ишдыру еипшы, апсуа кытакэа рфы анхэаца адгыл ақэаарыркыра анафсгы рнапы алакуп ашымакеи агысасеи раазара. Еихаракгы ахашэала рызто дара роуп. Аха, рыцхарас икалаз, абгакэеи, ақэыцмакэеи, абгалацкэеи аңхаста бэбэа кэарцоит. Имамчэам ахтыскаа нхэык быжыба-ааба хы ркынза ирахэ шыкэсык иалагзаны агыгшэыг ианырфо. Икалахеит ахтыскаа өажэа-өажэихэба хы агысаса ақэыцмакэа уахык иалагзаны иантадырхо. Абарткэа зегьы хэсаб рзуноуп агыгшэыг рхыгыхэазара атышэныртэаларазы ақэцарагы зрыдыркылаз.

Иазгэататэу, иара алтшэа бзиакэагы шаанарпшыуа. Очамчыреи, Ткэарчали, Гали рраионкэа ркны ашэарыцацэа иршышыоу абгалацкэа рхыгыхэазара шэи хынөажэи жэаба хы иреихэуп. Ихэахысыз агыгшэырамшкэа рзы хыгыхэазара рацэала ашэарыцацэа алархэны ашэарыцара еицекаан. Ас еипшы аусмөаггэатэ шеицекаахэоу ашэарыцацэаеи агысызкэеи рхеилак аицэабы Хэцэарат Кэыцниа атыпэнтэи ашэарыцацэа заа иреихэахэан.

Ашыжы дара еикэшэеит еибырхэахэаз атыгы афы.

Ақэыцмеи абгалацэи реишэарыцарафы атыгы чыда ааныркылоит алашэарыцакэа, дара ирыбзоуроуп ухэар алшоит ашэарыцара алтшэа бзиагы. Ашэарыцацэа ражэакеа рыла, ари аус атыпэнтэи анхэаца радыгыхэалара цыраагза дуны икоуп. Избан акэзар, ашэарыцацэа рымацара атагылазаашыа изахэазом. Ахэынтқарра анапхэара ракэзар агыгшэыг рышырэзы аңыра азоурыжыт. Уажэшыта азцаара даеакала икэгылеит, анхэаца кэрышылагы ирзыфеидоуп урт рышыра. Ашэарыцацэагы реаладырхэит ари аус.

Хэыжэкыларакы инаркны ахэынтқарра ацара азоунажыт. Абгалац зшыуа изыхэан өнызкы хэышэ маат, абгадузшыуа хэ-нызкы маат роуеит. Агыгшэыг

раанкыларазы ахэпса атэи анраха реишэарыцара иалагэз рацэафэуп, иршыуагы рхыгыхэазара рацэахеит. Аха, икалаз уи ауп, ари аус иазоужыу хэышэнызкы маат роуп. Хэажэкыра мза нцэаанза уи аңыра иартэоу ахыгыхэазара акара ршыхеит, ашэкэы итаргалахеит. Очамчыра араион афы мацара шэи хынөажэи жэаба хы абгалацкэеи, абгакэа хэеи ршыхеит. Егырт Акэатэи, Гэдоуцатэи, Гагратэи араионкэа рфы шышэ инарзынапшыуа абгалацкэа ршыхеит. Ари аус амөабжара иаанымхарц азы хгэы ицоуп ахэынтқарра анапхэара аус аццара адгыларартарц азы ахэара рахтарц ихэеит Агсны ашэарыцацэаеи агысызкэеи рхеилак аицэабы Хэцэарат Кэыцниа. Ас еипшы ашэарыцаракэа рымөагыра иазгэауоп Агсны араионкэа зегьы ркны.

Елана ЛАШЭРИА

АПСНЫМЕДИА Ареспубликатэ

хэынтқарратэ усхэарта «Апснымедиа»

gazeta-apsny.info
apsnygazeta@mail.ru

ател: +7 (840) 226-15-75 / 226-59-73
атызтыгы: Апсны, Акэа ақ., Ажэанба имөа, 9

Аредактор хада
инапынтцакэа назыгзо
Борис ҚАЦЫИА

Агазет адцала иөым астатиа ахэ аредакция иазшэазом

Агазет ахэ – 20 маат